31973L0362

L 335/56 *EUROPOS BENDRIJŲ OFICIALUSIS LEIDINYS* 1973 12 5

TARYBOS DIREKTYVA

1973 m. lapkričio 19 d.

dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su ilgio matais, suderinimo

(73/362/EEB)

EUROPOS BENDRIJŲ TARYBA,

atsižvelgdama į Europos ekonominės bendrijos steigimo sutartį ir ypač į jos 100 straipsnį,

atsižvelgdama į Komisijos pasiūlymą,

atsižvelgdama į Europos Parlamento nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę,

kadangi valstybėse narėse ilgio matų konstrukcijos ir kontrolės metodai priklauso nuo privalomųjų nuostatų, kurios skiriasi įvairiose valstybėse narėse ir todėl trukdo prekybai šiomis matavimo priemonėmis; kadangi dėl to yra būtina šias nuostatas suderinti;

kadangi 1971 m. liepos 26 d. [1] priimta Tarybos direktyva dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su bendromis matavimo priemonių ir metrologinės kontrolės metodų nuostatomis, suderinimo numato matavimo priemonių EEB modelio patvirtinimą ir EEB pirminės patikros tvarką; kadangi pagal šią direktyvą turėtų būti nustatomi techniniai reikalavimai ilgio matams, siekiant, kad, juos patikrinus ir paženklinus numatytais žymenimis ir ženklais, būtų galima importuoti, pateikti į rinką ir laisvai naudoti,

PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

1 straipsnis

Ši direktyva taikoma priede apibūdintiems ilgio matams.

2 straipsnis

Tie ilgio matuokliai, kurie gali būti žymimi EEB žymenimis ir ženklais yra aprašomi priede. Jiems taikomas EEB modelio patvirtinimas ir jie yra pateikiami EEB pirminei patikrai.

3 straipsnis

Nė viena valstybė narė negali atsisakyti, drausti ar riboti EEB modelio patvirtinimo ženklu ir EEB pirminės patikros žymeniu pažymėtų ilgio matų pateikimo į rinką ar jų naudojimo.

4 straipsnis

1. Valstybės narės priima įstatymus ir kitus teisės aktus, kurie įsigalioję per aštuoniolika mėnesių nuo pranešimo apie šią direktyvą, ją įgyvendina, ir apie tai jos nedelsdamos praneša Komisijai.

2. Valstybės narės užtikrina, kad šios direktyvos taikymo srityje priimtų nacionalinės teisės aktų pagrindinių nuostatų tekstai būtų pateikti Komisijai.

5 straipsnis

Ši direktyva skirta valstybėms narėms.

Priimta Briuselyje, 1973 m. lapkričio 19 d.

Tarybos vardu

Pirmininkas

Ib FREDERIKSEN

[1] OL L 202, 1971 9 6, p. 1.

PRIEDAS

1. **Apibrėžimai**

1.1. Ilgio matai yra matavimo priemonės, turinčios skalės žymes, atstumai tarp kurių yra pateikiami įteisintais ilgio vienetais.

1.2. Ilgio mato vardinis ilgis yra atstumas, pagal kurį įvardijamas šis matas.

1.3. Pagrindinės skalės žymės yra dvi žymės, atstumas tarp kurių išreiškia vardinį mato ilgį.

1.4. Ilgio mato skalė yra sudaryta iš pagrindinių ir kitų skalės žymių.

1.5. Ilgio matas yra apibūdinamas kaip:

1.5.1. – galinis ilgio matas, kai pagrindines skalės žymes sudaro du paviršiai;

1.5.2. – brūkšninis ilgio matas, kai pagrindines skalės žymes sudaro du brūkšniai, skylutės ar žymės;

1.5.3. – sudėtinis ilgio matas, kai viena iš pagrindinių skalės žymių yra paviršius, o kita – brūkšnys, skylutė arba žymė.

2. **Medžiagos**

Ilgio matai ir jų papildomi įtaisai yra gaminami iš medžiagų, kurios normaliomis sąlygomis yra pakankamai patvarios, stabilios ir atsparios aplinkos poveikiams.

Naudojamų medžiagų kokybė turi atitikti toliau nurodytus reikalavimus:

2.1. Normaliai naudojant, kai temperatūra didesnė ar mažesnė už pamatinę temperatūrą ne daugiau nei 8 °C, ilgio pokytis yra ne didesnis negu didžiausia leidžiamoji paklaida.

2.2. Matams, kurie turi būti naudojami veikiant tam tikrai įtempimo jėgai, tos jėgos sumažėjimas ar padidėjimas 10 % nesukelia ilgio pokyčio, viršijančio didžiausią leidžiamąją paklaidą.

3. **Konstrukcija**

3.1. Ilgio matai ir jų papildomi įtaisai turi būti patikimai ir vientisai sukonstruoti bei visiškai užbaigti.

3.2. Ilgio matų skersinis pjūvis turi būti tokių matmenų ir formos, kad esant normalioms naudojimo sąlygoms būtų galima išmatuoti tikslumu, nustatytu tai tikslumo klasei, kuriai priklauso tam tikras matas.

3.3. Galinių ilgio matų darbiniai paviršiai turi būti plokšti. Šie darbiniai paviršiai ir brūkšniai turi būti statmeni išilginei mato ašiai.

3.4. Galinių ar sudėtinių ilgio matų, pagamintų iš medienos ar kitokios medžiagos, kurios atsparumas dilimui lygus ar mažesnis nei medienos, darbiniame paviršiuje turi būti atsparios dilimui ir smūgiams apkabos arba antgaliai, tinkamai patvirtinti prie mato.

3.5. Papildomi įtaisai, tokie kaip vienas ar keli nejudamai pritvirtinti arba slankieji kabliai, žiedai, rankenėlės, plokštelės, smeigės, liežuvėliai, susukimo įtaisai arba nonijai, palengvinantys bei išplečiantys mato naudojimo galimybes, ir naudotini tik su sąlyga, jei jie neįneša painiavos. Jie suprojektuojami ir pritvirtinami prie mato tokiu būdu, kad tinkamai naudojant matą praktiškai nepadidina matavimo neapibrėžties.

3.6. Brūkšniniai matai turi būti gaminami taip, kad juos ištempus ant plokščio paviršiaus, jų briaunos būtų tiesios ir lygiagrečios.

3.7. Brūkšninių matų susukimo įtaisai turi būti gaminami taip, kad nesukeltų juostos liekamosios deformacijos.

4. **Padalos ir skaitinės žymės**

4.1. Padalos ir skaitinės žymės turi būti ryškios, taisyklingos, neištrinamos ir padarytos taip, kad būtų galima tiksliai, lengvai ir nedviprasmiškai perskaityti.

4.2. Skalės padalos vertė yra pateikiama 1×10^n, 2×10^n arba 5×10^n metrai, kai „n“ yra teigiamas arba neigiamas sveikasis skaičius arba nulis.

Padalos vertė turi būti lygi:

— 1 cm ant matų, kurių vardinis ilgis yra mažesnis arba lygus 2 m,

— 10 cm, jeigu vardinis ilgis viršija 2 m, bet yra mažesnis nei 10 m,

— 20 cm, jeigu vardinis ilgis viršija arba yra lygus 10 m, bet yra mažesnis nei 50 m,

— 50 cm, jeigu vardinis ilgis viršija arba yra lygus 50 m.

Tačiau konkrečiais naudojimo atvejais šios vertės gali būti viršijamos. Tokie atvejai turi būti pagrįsti prašant patvirtinti modelį bei ant mato nurodant konkrečią jo paskirtį, dėl kurios jis yra užsakomas.

4.3. Kai skalės žymės yra brūkšniai, jie turi būti tiesūs, statmeni ilgio mato ašiai, visi vienodo storumo ir ištisiniai. Brūkšnių ilgis turi būti susijęs su atitinkamu matavimo vienetu. Brūkšniai turi sudaryti aiškią ir ryškią skalę, o jų storis neturi trukdyti matavimo tikslumui.

4.4. Kai kurios skalės dalys, ypač arčiau galų, gali būti suskirstytos į dešimtaines skalės padalų dalis, taikomas visam matui. Tokiu atveju sumažintų skalės padalų srityse brūkšniai gali būti plonesni negu likusioje mato dalyje.

4.5. Skalės žymės taip pat gali būti skylutės, jei skalės padalos vertė viršija arba yra lygi vienam centimetrui, arba kitos žymės, jei skalės padalos vertė viršija arba lygi vienam decimetrui, su sąlyga, kad šios žymės užtikrina pakankamai tikslų rodmenį, atsižvelgiant į tikslumo klasę, kuriai priklauso matas.

4.6. Skaitinės žymės gali būti ištisinės arba pasikartojančios. 4.4 punkte nurodytu atveju sumažintos skalės padalos vertės srityje skaitinės žymės gali skirtis nuo likusios mato dalies skaitinių žymių. Skaičių vieta, matmenys, forma, spalva ir kontrastas turi būti priderinami prie skalės ir susijusių skalės žymių.

Nežiūrint į 4.2 punkte nustatytą skalės padalos vertę, skaitinės skalės žymės turi būti pateikiamos metrais, decimetrais, centimetrais arba milimetrais, nenurodant atitinkamo simbolio.

Skaitinių žymių skaičius turi būti toks, kad būtų galima nedviprasmiškai suprasti rodmenį.

Kai skaitinės žymės vienetas yra ne metras, metrinės skalės žymės gali būti pažymėtos metrais. Prie metrus žyminčių skaičių turi būti rašomas simbolis „m“.

Be to, prieš tai esančių metrų skaičius tokiu pačiu būdu gali būti pakartojamas priešais kitas sunumeruotas skalės žymes.

Kai padalos vertė brūkšninėje skalėje yra žymima 2×10^n ir yra ne mažesnė nei 2 centimetrai, visos skalės žymės turi būti numeruojamos.

4.7. Kai ant mato yra daugiau nei viena skalė, skalės padalos gali būti skirtingos, ir numeravimas gali didėti ta pačia arba priešinga kryptimi.

5. **Vardinis ilgis**

5.1. Vardinis matų ilgis prilygsta vienai iš toliau pateikiamų verčių: 0,5 − 1 − 1,5 − 2 − 3 − 4 − 5 m arba pilnajam 5 metrų kartotiniui.

5.2. Tačiau konkrečiais naudojimo atvejais gali būti leidžiamos kitos vertės su sąlyga, kad poreikis naudoti tokio vardinio ilgio matą yra pagrindžiamas prašant patvirtinti modelį ir ant mato nurodoma konkreti jo paskirtis, dėl kurios matas yra užsakomas.

5.3. Kai kurių 5.1 punkte minimų vardinių ilgių neleidžiama naudoti matams, apibūdintiems 9.4.2 punkte.

6. **Įrašai**

6.1. Ant ilgio matų daromi šie įrašai:

6.1.1. *Visais atvejais privalomi įrašai:*

6.1.1.1. vardinis ilgis;

6.1.1.2. gamintojo identifikavimo ženklas ar jo firmos pavadinimas;

6.1.1.3. tikslumo klasė: I, II arba III;

6.1.1.4. EEB modelio patvirtinimo ženklas.

6.1.2. *Tik tam tikrais atvejais būtini įrašai:*

6.1.2.1. pamatinė temperatūra, jei yra kitokia nei 20 °C;

6.1.2.2. įtempimo jėga;

6.1.2.3. konkreti mato paskirtis, dėl kurios jis yra užsakomas, 4.2 ir 5.2 punktuose pateiktais atvejais.

6.2. Vardinis ilgis, tempimo jėga ir temperatūra yra išreiškiami matavimo vienetais, patvirtintais 1971 m. spalio 18 d. Tarybos direktyva ([1]) dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su matavimo vienetais, suderinimo, arba vienu iš jų dešimtainių kartotinių arba dalinių matavimo vienetų, po kurių seka atitinkamas teisėtas simbolis.

6.3. Visi šie įrašai daromi matomoje vietoje ir įskaitomai, įrašą pradedant nuo mato pradžios.

6.4. Gamintojas savo atsakomybe gali nurodyti medžiagos, iš kurios pagamintas matas, šiluminio plėtimosi koeficientą: α =….

([1]) OL L 243, 1971 10 29, p. 29.

6.5. Taip pat ant matų gali būti nurodoma kita, ne metrologinės kilmės informacija, numatyta reglamente arba patvirtinta kompetentingos valstybės institucijos.

6.6. Jei įrašai nėra kodiniai, jie turi būti daromi valstybinėmis paskirties valstybių narių kalbomis.

6.7. Reklaminiai įrašai ant ilgio matų gali būti daromi su sąlyga, jei jų užrašymo vieta nepažeidžia 6.8 punkte pateiktų nuostatų.

6.8. Įrašai, tarp jų ir reklaminiai, yra išdėstomi taip, kad jokiu būdu netrukdytų priemonę naudoti kaip matą. Privalomieji įrašai, išskyrus EEB modelio patvirtinimo ženklą, ir reklaminiai įrašai turi būti daromi ant pavyzdžio, kuris turi gauti EEB modelio patvirtinimą.

7. **Didžiausia leidžiamoji paklaida**

7.1. Pagal tikslumo laipsnį šioje direktyvoje apibūdinti ilgio matai yra skirstomi į tris klases, žymimas I, II ir III.

EEB pirminės ilgio matų patikros metu, vardinio ilgio arba atstumo tarp bet kurių dviejų ilgio mato skalės žymių didžiausia leidžiamoji paklaida, teigiama arba neigiama, yra išreiškiama kaip matuojamojo ilgio funkcija, milimetrais, pagal formulę (a + b L), kai:

— L yra matuojamasis ilgis,

— „a“ ir „b“ yra koeficientai, nustatyti kiekvienai tikslumo klasei pagal šią lentelę:

Tikslumo klasė	a	b
I	0,1	0,1
II	0,3	0,2
III	0,6	0,4

7.2. Tačiau skalės padalos ilgio teigiama arba neigiama didžiausia leidžiamoji paklaida, ir dviejų gretimų padalų ilgių „i“ didžiausias leidžiamasis skirtumas turi būti nustatomi kiekvienai tikslumo klasei pagal šią lentelę:

matuojamas padalos ilgis „i“	didžiausia leidžiamoji paklaida arba skirtumas pagal tikslumo klases, mm		
	I	II	III
$i \leq 1$ mm	0,1	0,2	0,3
1 mm $< i \leq$ 1 cm	0,2	0,4	0,6
1 cm $< i \leq$ 1 dm	0,3	0,5	0,9

7.3. Taip pat galinio arba sudėtinio ilgio mato galinės padalos, apribotos paviršiumi, ilgio teigiama arba neigiama didžiausia leidžiamoji paklaida turi būti padidinama:

— 0,1 mm I tikslumo klasės matams,

— 0,2 mm II tikslumo klasės matams,

— 0,3 mm III tikslumo klasės matams.

7.4. Naudojamų matų didžiausia leidžiamoji paklaida turi būti dvigubai didesnė už pirminės patikros didžiausią leidžiamąją paklaidą, nurodytą 7.1 punkte.

7.5. Didžiausia leidžiamoji paklaida priklauso nuo šių pamatinių matavimo sąlygų:

7.5.1. Paprastai nustatoma 20 °C pamatinė temperatūra. Tačiau tam tikriems 9 punkte apibūdintiems matams išimties tvarka gali būti taikoma kitokia pamatinė temperatūra.

7.5.2. Ilgio matai, kurių įtempimo jėga yra nurodoma 9 punkte, turi būti tikrinami ištiesus matą visu ilgiu horizontalioje plokštumoje. Matavimas atliekamas be trinties ir įtempus matą jėga, nurodyta ant to mato.

8. **Patikros žymenys**

Kiekvienas ilgio matas turi būti konstruojamas taip, kad ant jo būtų galima uždėti patikros žymenis, nustatytus 1971 m. liepos 26 d. Tarybos direktyva dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su bendromis matavimo priemonių ir metrologinės kontrolės metodų nuostatomis, suderinimo. Šiam tikslui mato pradžioje turi būti paliekama vietos.

9. **Įvairūs šioje direktyvoje paminėti ilgio matai**

9.1. Stiklo pluošto ir plastikiniai galiniai, brūkšniniai arba sudėtiniai ilgio matai, juostiniai matai.

Vardinis ilgis – tarp 0,5 ir 50 metrų.

Turi būti nurodoma beveik 20 N įtempimo jėga.

Prie galinių ir sudėtinių matų laisvųjų galų pritvirtinamos dilimui atsparios apkabos arba antgaliai.

Šie matai priklauso I, II arba III tikslumo klasei.

9.2. Matai yra pagaminti kaip atskiri nelankstūs arba pusiau lankstūs dariniai iš metalo arba iš kitokios medžiagos (matavimams, kurie nereikalauja ypatingo atidumo).

Vardinis ilgis – tarp 0,5 ir 5 metrų.

Šie matai priklauso II tikslumo klasei.

9.3. Iš metalo arba kitokios medžiagos pagaminti sulankstomi matai.

Vardinis ilgis – tarp 0,5 ir 5 metrų.

Dalys tarp sujungimų yra vienodo ilgio.

Jų sujungimas ir išlyginimas ištiestoje padėtyje turi būti užtikrinamas efektyviu įtaisu, sukonstruotu taip, kad jungtis nesąlygotų paklaidos, viršijančios 0,3 mm matams, priklausantiems I ir II tikslumo klasei ir 0,5 mm matams, priklausantiems III tikslumo klasei.

Šie matai priskiriami I, II arba III tikslumo klasei.

9.4. Matai iš plieninės juostelės

9.4.1. Maži galiniai, brūkšniniai arba sudėtiniai ilgio matai su susukimo įtaisu.

Vardinis ilgis – tarp 0,5 ir 5 metrų.

Šie matai gali būti dėkle, kurio vienas iš matmenų gali būti įskaičiuojamas į mato ilgį, ypač vidinių matmenų matavimams.

Prie laisvojo šių matų galo turi būti pritvirtinamas nejudantis arba slankusis kabliukas arba liežuvėlis.

Šie matai priskiriami I arba II tikslumo klasei.

9.4.2. Dideli galiniai arba brūkšniniai ilgio matai, skirti matuoti ilgius, didesnius nei vardinis mato ilgis.

Vardinis ilgis: 5, 10, 20, 50, 100 arba 200 metrų.

Įtempimo jėga, beveik 50 N, turi būti nurodoma ant mato.

Abiejuose šių matų galuose turi būti rankenėlės arba žiedai.

Jei rankenėlės įskaičiuojamos į vardinį ilgį, jos turi būti sukonstruotos taip, kad jų jungtis nesąlygotų matavimo paklaidos.

Šie matai priskiriami I arba II tikslumo klasei.

9.4.3. Dideli brūkšniniai arba sudėtiniai ilgio matai su susukimo įtaisu nėra skirti didesniems nei vardinis mato ilgis matavimams.

Vardinis ilgis – tarp 5 ir 100 metrų.

Įtempimo jėga, beveik 50 N, turi būti nurodoma ant mato.

Prie laisvojo galo yra tvirtinama rankenėlė arba žiedas, kurių ilgis neturi būti įskaičiuojamas į vardinį mato ilgį.

Šie matai priskiriami I arba II tikslumo klasei.

9.4.4. Sudėtiniai juostiniai panardinamieji matuokliai su grimzdikliais, naudojami skysčio lygiui matuoti.

Vardinis ilgis – tarp 5 ir 50 metrų.

Pamatinė temperatūra tam tikrais atvejais gali būti mažesnė ar didesnė nei 20 °C.

Įtempimo jėga turi būti nurodoma ant mato. Ši įtempimo jėga turi būti lygi grimzdiklio svoriui. Grimzdiklio masė turi būti nurodoma ant jo paties.

Skalę pradedanti pagrindinė žymė turi būti pažymėta prie atitinkamos formos grimzdiklio pagrindo. Grimzdiklis turi būti pakankamai sunkus, kad taisyklingai ištemptų juostelę. Jis turi būti pagamintas iš medžiagos, nekibirkščiuojančios smūgio metu.

Grimzdiklis turi būti pritvirtinamas prie juostelės tvirtai arba su galimybe nuimti taip, kad šis tvirtiklis arba jungtis nesąlygotų matavimo paklaidos.

Visas juostelės ilgis turi būti sugraduojamas milimetrais ir šis žymėjimas turi būti tęsiamas ant plokščiosios grimzdiklio pusės.

Prie kito mato galo gali būti pritvirtinamas susukimo įtaisas.

Šie matai priskiriami I arba II tikslumo klasei.

Tačiau didžiausia leidžiamoji paklaida, kai matavimo priemonė yra naudojimo padėtyje su grimzdikliu, niekada neturi būti mažesnė nei 0,6 mm.

9.5. Metaliniai vientisi ilgio matai, skirti tiksliems matavimams atlikti:

— nelankstūs ir pusiau lankstūs (vardinis ilgis – tarp 0,5 ir 5 metrų), ypač kai naudojami kaip skysčio lygio matuoklės,

— lankstūs (vardinis ilgis – tarp 1 ir 200 metrų).

Pamatinė temperatūra tam tikrais atvejais gali būti mažesnė arba didesnė nei 20 °C.

Prie nelanksčių matavimo strypų galo turi būti pritvirtinama atrama arba viršūnė, kurios yra atsparios smūgiams ir dilimui.

Prie lanksčiųjų matų laisvojo galo gali būti pritvirtinamas žiedas, rankenėlė arba kabliukas, kurie neįskaičiuojami į vardinį ilgį.

Įtempimo jėga, maždaug 50 N, turi būti nurodoma ant lanksčiųjų matų.

Šie matai priklauso I arba II tikslumo klasei.